

buïda a la Guerra Civil, període en el qual es concentren la major part dels records dels graciencs entrevistats, un altre moment viscut i recordat com a significatiu és el del rodatge de la pel·lícula *La plaça del Diamant*, inspirada en la novel·la i dirigida per Francesc Betriu.

Així com la novel·la m'ha servit d'estímul perquè em contessin els records relatius a la Guerra Civil, el moment del rodatge de la pel·lícula m'ha donat l'ocasió per descriure la manera com el barri va viure un dels primers moments de lliure expressió després de la caiguda de la dictadura de Franco. De fet, els mesos de rodatge de la pel·lícula van ser els primers durant els quals els graciencs van poder ocupar de nou i multitudinàriament els carrers del barri per participar en una producció que va tenir un gran èxit, ja sigui per la importància de l'obra en la qual s'inspirava i de la seva autora, ja sigui perquè va ser la primera pel·lícula on es mostrava la Guerra Civil des del punt de vista dels catalans.

Fins aquí he explicat de manera molt resumida la relació de la novel·la amb el barri a través de l'ús que els veïns han fet del text i, a través de l'anàlisi que n'he fet, puc afirmar que els episodis que aquests informadors han recordat en les entrevistes han passat a formar part d'una història local i per tant d'una identitat comuna.

Transhumants.

Estudi d'una explotació ramadera transhumant a la Vall de Boí

Eli Nadal Subirà

Potser la característica més significativa de la disciplina antropològica sigui la utilització del treball de camp com a mètode fonamental de les recerques. En aquest sentit existeixen posicions divergents, més o menys en pro i en contra, del fet de prendre el territori propi (en el sentit menys estricte de propietat, i en el més estricte d'assiduitat o d'ús) com a unitat d'estudi. Sense tenir clar encara ara el meu posicionament en aquest plantejament, el cert és que vaig delimitar l'àrea de recerca a la vall pròpia. Aquest fet crec que ha tingut avantatges i inconvenients –m'agrada pensar que més dels primers que dels segons–. Així mateix, crec que és una dada a tenir en compte el fet que sóc filla i néta de pastors d'ovelles transhumants (cal matisar que varen exercir de pastors en el passat, no pas en l'actualitat).

Gairebé més que explicar en què va consistir la recerca, m'agradaria respondre als seus perquè: per què un estudi de cas, a la Vall de Boí, sobre la transhumància. Se'm plantegen conceptes tals com que, des d'un punt de vista molt personal, cerco part del meu passat en termes de memòria i identitat. Però en un nivell més general, la història del

segle xx a l'Alta Ribagorça i a la Vall de Boí no es pot entendre sense tenir en compte la ramaderia ovina i el fet transhumant, especialment durant la primera meitat del segle. La història del segle xxi a la vall també ha de tenir en compte aquest fenomen, especialment per la transformació que ha sofert el sector. Una transformació que a grans trets es fa palesa en les dues explotacions ramaderes ovines transhumants a peu (una a Durro i una altra a Cardet), de les deu que hi ha a la vall.

La davallada d'aquest fenomen fins al punt actual no em sembla *a priori* un motiu suficient d'elecció d'estudi. La idea d'una recerca de rescat, de recull d'urgència basada en l'enumeració i mera descripció del fenomen no em semblava un motiu suficient tot i ser-ne un. Molt menys si aquest motiu es pensa des d'un posicionament romàntic i nacionalista, cercant el que queda d'un fenomen que era "autèntic", "pur", "antic", "nostre" i que, a postres, el que en queda té assignada data de caducitat ja que la fi de la transhumància a peu està sentenciada. Lluny de tot això se situa aquesta recerca. Així doncs, torno al principi, a una idea potser

*Magí i el seu ramat, travessant el Pont de Suert.
Cabanera de baixada, tardor de 2005. Fotografia: Txana Iglesias.*

més simple, la de cercar una possible anàlisi i interpretació dels esdeveniments que ens toca viure als que habitem aquests paratges, la transformació d'un fenomen que ens permeti entendre el passat per interpretar el present, i en aquest pas col·locar-hi persones –un mateix si es vol.

De les tres preguntes inicials resta dir per què vaig decidir fer una monografia a partir d'un estudi de cas. Com abans comentava, actualment hi ha dues explotacions ramaderes que fan transhumància a peu. Davant d'una mostra tan reduïda, vaig pensar que calia estudiar-les totes dues de forma individual i amb profunditat. Decidir-me per l'una o l'altra va ser qüestió merament pràctica: per aquella a la qual, per coneixença, em va resultar més fàcil accedir-hi, això és, amb Ca de Llúcia de Durro.

Partint d'aquest plantejament, la part textual de la recerca té com a objectiu donar resposta a preguntes generals i de contextualització. D'una banda, conèixer la situació de la transhumància actualment a l'Alta Ribagorça i determinar quins són els factors que la condicionen i com ho fan, és a dir, saber com es practica, quin pes té la transhumància dins la ramaderia ovina, quin pes té la ramaderia ovina dins la ramaderia en general i en l'economia de la comarca, i quina és la seva lògica en el context de la societat actual. Però també, quina és la percepció i la vivència de la transhumància que tenen els principals actors implicats: els transhumants a peu.

Per donar resposta al primer plantejament s'han revisat dades bibliogràfiques i estadístiques, especialment. Per al segon plan-

tejament s'ha analitzat la transhumància des de la transhumància, és a dir, a partir de l'observació participant durant el trajecte que du a terme un dels dos transhumants a peu. Partint de l'estudi de cas i la història de vida com a font d'informació, es pretén arribar a una reflexió profunda i més amplia sobre quelcom col·lectiu, la transhumància, i és en aquest sentit que es defineix el treball audiovisual, en el d'una etnografia fílmica.